

Obrazac Metodičkih preporuka za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda predmetnih kurikuluma i međupredmetnih tema za osnovnu i srednju školu	
OSNOVNI PODATCI	
Ime i prezime	Zrinka Tomašković
Zvanje	prof. matematike
Naziv škole u kojoj ste trenutno zaposleni	Gimnazija Karlovac
Adresa elektroničke pošte	zrinka.tomaskovic@skole.hr
Naslov Metodičkih preporuka	Euklid-crtice iz povijesti
Predmet (ili međupredmetna tema)	matematika
Za međupredmetnu temu navesti u okviru kojeg nastavnoga predmeta, sata razrednika ili izvannastavne aktivnosti se izvodi.	
Razred	1. gimnazije (140 sati)
OBVEZNI ELEMENTI	
Odgojno-obrazovni ishod (oznaka i tekst iz kurikuluma predmeta ili međupredmetnih tema objavljenih u NN)	MAT SŠ C.1.2. MAT SŠ D.1.2. Primjenjuje Talesov poučak o proporcionalnosti dužina i sličnost trokuta. MAT SŠ A.1. Računa s realnim brojevima.
Tijek nastavnog sata	Uvodni dio (5 min) Središnji dio sata: rješavanje nastavnog listića(35min) Izlazna kartica, domaća zadaća, projektni zadatak(5min)
Opis svih aktivnosti (što rade učenici, a što učitelj/nastavnik)	Uvodni dio Učenici sjede za računalima, ako je ikako moguće samostalno. Nastavnik dijeli nastavni listić pomoću kojeg će učenici otkrivati crtice o Euklidu vođenim istraživanjem. Nije nužno rješavati zadatke redom. Središnji dio sata: rješavanje nastavnog listića

	<p>Nastavnik vodi brigu da učenici rješavaju zadatke koji se od njih traže, učenici sami odlučuju o izvorima znanja, nastavnik ima savjetodavnu ulogu.</p> <p>Završni dio sata</p> <p>Posljednjih 5 minuta sata, nakon dovršenog listića, učenici popunjavaju izlaznu karticu s pet točno/netočno pitanja ili rješavaju zadatke koji dodatno potiču na razmišljenje i daljnje istraživanje. Nastavnik zadaje domaću zadaću s ciljem da se nastavi proučavanje Euklidovog poučka o pravokutnom trokutu.</p>															
<p>Sadržaji koji se koriste u aktivnostima</p>	<p>Nastavni listić – Euklid</p> <p>1. Euklidov teorem o prostim brojevima</p> <p>Ima beskonačno mnogo prostih brojeva.</p> <p>Zadatak: Pronađite dokaz te tvrdnje! Prisjetite se kakvi su to prosti brojevi!</p> <p>2. Euklid-Eulerov teorem o savršenim brojevima</p> <p>Parni prirodni broj je savršen ako i samo ako je oblika $2^{p-1} \cdot M_p$. Pritom je p prost broj, a $M_p = 2^p - 1$ Mersenneov prost broj dobiven iz prostog broja p.</p> <p>Zadatak 1. Koje svojstvo ima broj koji je savršen broj?</p> <p>Zadatak 2. Popuni tablicu do kraja:</p> <table border="1" data-bbox="635 1256 1214 1682"> <thead> <tr> <th>prost broj p</th> <th>Mersenneov prost broj M_p</th> <th>savršen broj $2^{p-1} \cdot M_p$</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>7</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>11</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Pazi! Iz prostog broja p ne mora uvijek nastati prosti Mersenneov broj, a ako on nije prost, broj koji nastane u 3. stupcu nije savršen ! Provjerite računalom ili na papiru ☺!</p> <p>Zadatak 3. Što je u teoremu Euklidovo, a što Eulerovo?</p> <p>3. Euklidova formula</p> <p>Za m, n prirodne brojeve, $m > n$</p>	prost broj p	Mersenneov prost broj M_p	savršen broj $2^{p-1} \cdot M_p$	2			3			7			11		
prost broj p	Mersenneov prost broj M_p	savršen broj $2^{p-1} \cdot M_p$														
2																
3																
7																
11																

$$a = m^2 - n^2, \quad b = 2mn, \quad c = m^2 + n^2$$

a, b, c ovako dobiveni čine Pitagorinu trojku brojeva.

Zadatak: Kakve su Pitagorine trojke brojeva? Pronađite trojku brojeva koju čine najmanji mogući brojevi dobiveni gornjom formulom.

4. Euklidska udaljenost:

Duljina dužine koja spaja neke dvije točke naziva se (euklidska) udaljenost.

$$\text{Na pravcu: } x, y \in \mathbb{R} \quad d(x, y) = |x - y| = \sqrt{(x - y)^2}$$

Zadatak: Neka su zadane dvije točke ravnine $A(x_1, y_1)$ i $B(x_2, y_2)$. Pronađi formulu koja daje udaljenost između točaka A i B . Koji poučak se koristi pri određivanju te formule?

5. Euklidov algoritam

Algoritam za određivanje najvećeg zajedničkog djelitelja dvaju brojeva.

Primjer 1.: Odredi najveći zajednički djelitelj brojeva 7000 i 2005.

$$7000 = 3 \cdot 2005 + 985$$

$$2005 = 2 \cdot 985 + 35$$

$$985 = 28 \cdot 35 + \boxed{5}$$

$$35 = 7 \cdot 5$$

$$D(7000, 2005) = 5$$

Primjer 2. : Zapiši dobiveni NZD kao linearnu kombinaciju njegovih višekratnika iz prethodnog zadatka!

$$985 = 28 \cdot 35 + \boxed{5} \Rightarrow 5 = 985 - 28 \cdot 35$$

$$2005 = 2 \cdot 985 + 35 \Rightarrow 35 = 2005 - 2 \cdot 985$$

$$7000 = 3 \cdot 2005 + 985 \Rightarrow 985 = 7000 - 3 \cdot 2005$$

$$\begin{aligned} 5 &= 985 - 28 \cdot 35 = 985 - 28(2005 - 2 \cdot 985) \\ &= 57 \cdot 985 - 28 \cdot 2005 \\ &= 57(7000 - 3 \cdot 2005) - 28 \cdot 2005 \\ &= 57 \cdot 7000 - 199 \cdot 2005 \end{aligned}$$

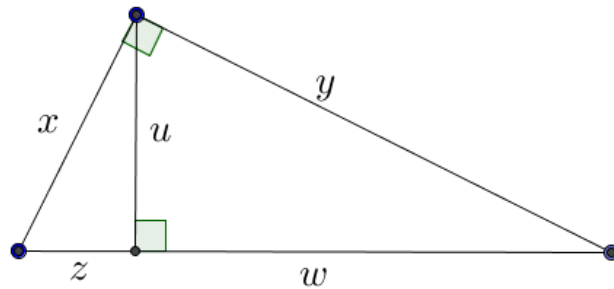
$$5 = 57 \cdot 7000 - 199 \cdot 2005$$

	<p>Zadatak: Odredi $D(2019, 3365)$ i zapiši ga kao linearnu kombinaciju brojeva 2019 i 3365!</p> <p>6. Euklidov poučak:</p> <p>U svakom je pravokutnom trokutu duljina svake katete geometrijska sredina duljine hipotenuze i duljine odsječka na hipotenuzi uz tu katetu što ga određuje visina na hipotenuzu; U svakom je pravokutnom trokutu duljina visina na hipotenuzu geometrijska sredina duljina odsječaka koje ta visina određuje na hipotenuzi.</p> <p>Zadatak: Napravite skicu koja odgovara poučku! Izvedite dokaz poučka! Pronađite uobičajene oznake za odsječke koje na hipotenuzi određuje visina!</p> <p>7. Euklid</p> <p>Zadatak: Smjestite Euklida u prostor i vrijeme! Pronađite njegovo najvažnije djelo!</p>
<p>Primjeri vrednovanja za učenje, vrednovanja kao učenje ili naučenog uz upute</p>	<p>Izlazna kartica – vrednovanje kao učenje</p> <p>Ime i prezime: _____ razred: _____ datum: _____ bodovi: ___/5</p> <p>Zaokruži T ili N!</p> <p>1. Euklidov algoritam koristi se za određivanje najmanjeg zajedničkog višekratnika. T N</p> <p>2. $D(45,27) = 9$ T N</p> <p>3. Euklidov poučak je tvrdnja koja se odnosi na svaki trokut! T N</p> <p>4. Prosti brojevi su brojevi djeljivi samo sa 1 i sa samim sobom. T N</p>

5. Pogledajte skicu i navedenu tvrdnju: $u = \sqrt{z \cdot w}$
T N

Izlazna kartica na drugi način – vrednovanje kao učenje

1. Odredi $D(375, 417)$.

2. Koji je najveći Mersenneov prost broj koji možete izračunati pomoću džepnog računala?

3. Odredi djelitelje broja 28. Zbroji prave djelitelje (svi djelitelji osim broja samog). Zbroji i njihove recipročne brojeve.

Isto napravi i za 6 i za 496.

4. Svaki parni savršeni broj u binarnom obliku ima zanimljiv zapis. Odredi binarni zapis prva tri savršena broja.

Razrađeni problemski zadaci, zadaci za poticanje kritičkog razmišljanja, kreativnosti i/ili istraživački zadaci; ovisno o predmetu i nastavnoj temi

Projektni zadatak:

Parni brojevi u imeniku:

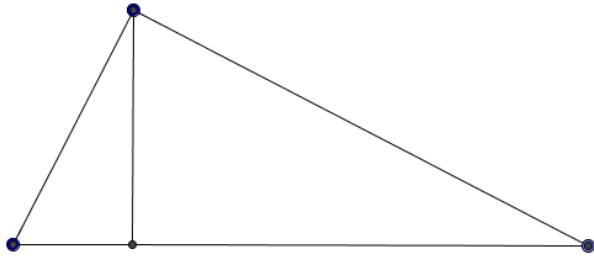
Po uzoru na Euklida, istražite Pitagoru!

Neparni brojevi u imeniku:

Po uzoru na Euklida, istražite Talesa!

Domaća zadaća:

Osmisli i riješi 5 zadataka povezanih s nacrtanim

	<p>trokutom:</p>
DODATNI ELEMENTI¹	
<p>Poveznice na više odgojno-obrazovnih ishoda različitih predmeta ili očekivanja međupredmetnih tema</p>	<p>ikt C.4.2. Učenik samostalno provodi složeno pretraživanje informacija u digitalnome okružju. POV SŠ C.1.1. Učenik <i>analizira</i> važnost širenja izuma i tehnologije u prapovijesti i starome vijeku.</p>
<p>Aktivnost u kojima je vidljiva interdisciplinarnost</p>	<p>Povijest – čitav sat je koncipiran na analiziranju i primjeni spoznaje koju baštinimo iz antike</p>
<p>Aktivnosti koji obuhvaćaju prilagodbe za učenike s teškoćama</p>	
<p>Aktivnosti za motiviranje i rad s darovitim učenicima</p>	
<p>Upute za kriterijsko vrednovanje kompleksnih i problemskih zadataka i/ili radova esejskoga tipa</p>	
<p>Projektne zadaci (s jasnim scenarijima, opisima aktivnosti, rezultatima projekta, vremenskim okvirima)</p>	
<p>Poveznice na multimedijske i interaktivne sadržaje</p>	<p>https://www.youtube.com/watch?v=5jLWXwSXJdg (22.5.2019.)(Euklidov algoritam)</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=ctC33JAV4FI (22.5.2019.)(o prostim brojevima i Euklidu)</p>
<p>Prijedlozi vanjskih izvora i literature</p>	<p>https://www.britannica.com/biography/Euclid-Greek-mathematician (22.5.2019.)</p> <p>https://en.wikipedia.org/wiki/Pythagorean_triple (22.5.2019.)</p>

¹ Sastavni elementi prijave koji omogućuju dodanu vrijednost provedbi javnog poziva. Nisu obavezni, ali nose dodatne bodove u skladu s kriterijima procjene Metodčkih preporuka.

https://en.wikipedia.org/wiki/Euclid%E2%80%93Euler_theorem
(29.6.2019.)

Pavković, Boris; Veljan, Darko. 1995. *Elementarna matematika II*. Školska knjiga. Zagreb.